

Ezüstróké és prémvadászok. A Nyugatban Laczkó Géza kritikát írt barátjának, Földi Mihálynak új regényéről. Hogy nemcsak mint bíráló, hanem mint barát is ír, azt nem én hangsúlyozom, hanem ő maga. Nyomban hozzá is teszi: «Hopp, már látom a rossz májúak, a mások tehetségét a maguk tehetségtelensége mellé lerángatók gúnyos vigyorát: Ezek a nyugatosok mind egymásról írnak. Pajtáskodó kritika!» Pedig — úgymond — ki írjon róluk? A «taglózók?» A «levágók?» «Az irodalmi prémvadászok, akik akadémiái mentéiket a mi bőrünkkel, szőrmenkkel akarják díszíteni, nem sokkal jobban ismerik életünket, vágyainkat, céljainkat, mint az alakai vadászok az ezüstrókákét. S még ha sikerül is közülünk egyet-kettőt leteríteni, a fajta ki nem írható. Sőt, ha netán kiirtának, amire nem sok a valószínűség, akkor se tudnák, mit irtottak ki. — S ha már így van, valakinek csak meg kell mondani, kik vagyunk. S ki mondja meg? Mi magunk. Joggal! Igen, semmi közünk a prémvadászokhoz s itt egy ezüstróka beszél egy másik ezüstrókaról.» S végül kijelenti: «Többet konyítok a Földi-problémához, mint például Horváth János vagy Baros Gyula, akik csak nyomtatásban ha találkoztak vele».

Ez az ezüstróka-vallomás némi prémvadász-visszhangot kíván. Ime:

A «taglózók» és «levágók» nem vadászok, hanem mézárosok. A tisztességes kritikus pedig afféle megfordított vadász: nem azt a rókat «teríti le», amelyiknek értékes a szőrmeje, hanem éppen azt, amelyiknek silány a bundája, tehát legkevésbé alkalmas «akadémiai menték díszítésére». Ilyen vadással — hál' Istennek — találkoztunk már a Nyugat lapjain is: jól emlékezünk, hogy ott éppen Földi Mihálynak Magyar-színházbéli olesójános szindarabját bizony könyörtelenül lepuskabták.

De jól emlékezünk arra is, hogy a Napkeletben Földiről is, Laczkóról is — s nem is egy ízben — komoly, alapos kritikák jelentek meg. Ezek írói talán nem ismertek bírálókat tárgyairól olyan intim s nyilván döntő fontosságú részle-

teket, mint aminőnek ismeretével e cikkében Laczkó Marcel Prousttal kapcsolatban kérkedik, hogy t. i. ennek «remek, elegáns bundájáról mindig hiányzott egy gomb»: de igenis alaposan szemügyre vették azok irodalmi megjelenésének formáit, írói köntösük szabását, sőt kritikai értelemben azt is, hogy — engedelmet a magyaros kitételért! — hány likra szól a nadrágszíjuk?... Nincs a Nyugatnak az a valódi tehetsége, az a díszrókája, kiről a Napkeletben az ezüstszőrmét valaha is le akarták volna disputálni. Ezekről rendre írtak ott a komoly, becsülből és szeretetből fakadó bírálatok, ha nem is «baráti» alapon, de igenis a tiszta szándék és felelősségérző lelkiismeret alapján.

A mi folyóiratunk «prémvadászai», Horváth Jánosai és Baros Gyulái maguk sem «taglóznak» s a más taglójára sem hederítenek, még akkor sem, ha az történetesen a Laczkó Géza markában suhog is, éppen az ő fejük fölött. De a puskaport igenis szárazon tartják az irodalom erdejének kártevő vadjai számára, mert elég tájékozottságuk és tapasztalatuk van hozzá, hogy ezeket felismerjék és puskavégre vegyék akkor is, ha «csak nyomtatásban találkoznak velük».

Az efféle talmiezüst rókáknak az alapos kritikában alapos kartács dukál. Úgyis: «ha sikerül is közülök egyet-kettőt leteríteni, a fajta ki nem írható». Hogy azután ennek a «prémvadászat»-nak jogos voltát éppen ezek a célbavett «rókák» belássák: arra persze kevés a reményesség. Nem-igaz írók époly kevéssé ismerik az igaz kritikus életét, vágyait és céljait, mint a róka az alakai vadászokét. «Sőt, ha netán kiirtanók» is valamennyit, «amire nem sok a valószínűség, akkor se tudnák, kik irtották ki őket».

«— S ha már így van, valakinek csak meg kell mondani, kik vagyunk. S ki mondja meg? Mi magunk. Joggal!» Igen, semmi közünk ez egymás hangját dicséző rókákhöz s itt egy prémvadász beszélt a löbbi prémvadászról.
Rodrigo.